

F A X E K O M M U N E

Center for Økonomi & Teknologi

Supplerende notat i valget mellem statsgaranti og selvbudgettering

Resume

Grundlaget for valg mellem statsgaranti og selvbudgettering har ændret sig siden Økonomiudvalgets behandling af budgetsagen (ØK 2. oktober 2024 sag 187). Størstedelen af landets kommuner forventes at vælge selvbudgettering, hvilket ændrer forudsætningerne for Faxe Kommunes valg.

Når 93 ud af landets 97 øvrige kommuner vælger at selvbudgettere, svarende til 98 pct. af det samlede udskrivningsgrundlag, ændrer det på de forventede gevinster/tab, som den enkelte kommune ser ind i.

På den baggrund har administrationen ændret indstillingen til byrådet, og **indstiller at Faxe Kommune vælger selvbudgettering i Budget 2025** på det foreliggende grundlag. Det skal understreges at valget beror på mange faktorer der bygger på forventninger og derfor er behæftet med usikkerhed.

Faxe kommunes udgangspunkt

Faxe Kommunes budgetforlig baseres på det statsgaranterede grundlag, som også er det grundlag, som administrationen gennem hele budgetprocessen har anbefalet. Anbefalingen har berøet på udviklingen i Faxe Kommunes befolkning, som på nuværende tidspunkt har en anden udviklingsprofil end forudsat i såvel Faxe Kommunes befolkningsprognose som i Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning. Sidstnævnte er grundlaget, der fastsætter indtægterne ved statsgarantien.

Det væsentligste argument for valget af statsgaranti frem for selvbudgettering har i budgetprocessen været, at befolkningstallet i Faxe Kommune pt. er **250 personer under grundlaget for statsgarantien** og isoleret set, taler det for, at statsgarantien vælges.

Illustration 1: Befolkningstal

<i>Faktisk pr. 30.9.2024</i>
37.654 borgere
<i>Statsgarantien pr. 1.1.2025</i>
37.918 borgere
<i>Befolkningsprognose pr. 1.1.2025</i>
38.045 borgere

Udviklingstendens i valg af selvbudgettering på landsplan

Seneste skøn fra KL viser imidlertid, at 93 ud af landets 97 kommuner ud over Faxe kommune vælger, at selvbudgettere. Når så mange kommuner vælger at selvbudgettere, vurderes det, at udgøre mere end 98% af det samlede udskrivningsgrundlag på landsplan og dette er et vigtigt parameter i forhold til valget mellem selvbudgettering eller statsgaranti.

Mellem udmeldingen af statsgarantien for 2025¹ og seneste skøn fra Økonomisk Redegørelse fra august 2024 er udskrivningsgrundlaget på landsplan vækstet med **1,1 pct.** svarende til **14,4 mia. kr.** Såfremt dette skøn viser sig at være korrekt, øges Faxe Kommunes udskrivningsgrundlag med **93,5 mio. kr.**

Ydermere har vismændene i deres efterårsrapport opjusteret råderummet med yderligere 25 mia. kr. på landsplan, således at skønnet fra maj til august nu er steget med 39 mia. kr.² Opjustering i råderummet har positiv effekt på det kommunale udskrivningsgrundlag, som dermed også øges og alt-andet-lige giver flere skatteindtægter til de selvbudgetterende kommuner.

Dette bestyrker, at efterreguleringen i 2028 må forventes at være positiv for de selvbudgetterende kommuner. De kommuner der vælger statsgarantien, påvirkes ikke af den positive udvikling, men vil derimod opleve en reduktion i kommunens balancetilskud svarende til de flere skatteindtægter end forventet i statsgarantien på landsplan.

Bloktilskudseffekten af andre kommuners valg

Med Faxe Kommunes likviditetsmæssige situation, vil statsgarantien være det bedste valg, hvis ikke andre eller kun få kommuner, forventes at vælge selvbudgettering. Faxe Kommune er ikke i en økonomisk situation hvor et større tab i efterreguleringerne vil kunne bæres.

Derfor ændrer administrationen nu anbefalingen fra statsgaranti til selvbudgettering **alene for at minimere det tab**, som Faxe Kommune forventes af få, som følge af de mange kommuners valg af selvbudgettering. Derved opstår en lignende situation som i spilleteorien "**Fangernes dilemma**".

Illustration 2: Fangernes dilemma

Det endelige resultat af valget om selvbudgettering eller ej påvirkes af de resterende kommuners valg. Dette kan sammenlignes med spilteorien om **fangernes dilemma**, hvor ens eget valg bliver direkte påvirket af modpartens valg. I dette tilfælde er landets resterende 97 kommuner "modparten."

En eventuel gevinst eller tab ved selvbudgettering bliver modregnet i bloktilskuddet tre år senere. Data proces har angivet betydningen af antallet af selvbudgetterende kommuner for bloktilskudseffekten samt den samlede efterreguleringseffekt for Faxe Kommune.

Kilde: Dataproces analyse

Administrationen har sammen med Dataproces fået udarbejdet en analyse til at understøtte Faxe Kommune i valget af selvbudgettering eller statsgaranti. Analysen bygger på en række scenarier og sandsynligheder og dette notat beskriver konsekvensen af valget af selvbudgettering ved det scenarie, som ligner forventningen i Faxe Kommune mest.

Scenariet tager udgangspunkt i, at der sker en vækst i udskrivningsgrundlaget på landsplan samt en vækst i den samlede befolkning i landet, hvorimod Faxe Kommune forventes et lavere befolkningstal end medtaget i statsgarantien, men alligevel forventes et øget udskrivningsgrundlag pr. borger, som følge af afsmitning fra landsudviklingen.

¹ Baseres på Økonomisk Redegørelse fra maj 2024

² NB Økonomi: <https://www.nb-okonomi.dk/2024/10/08/vismaend-kraftig-opjustering-af-raaderummet>

Dette scenarie medfører en vækst på **30,1 mio. kr. i den samlede finansiering** i forhold til statsgarantien 2025, **hvis ingen andre kommuner vælger selvbudgettering**.

Faxe kommune bliver en fange i "fangernes dilemma"

I tilfælde af, at det kun er Faxe kommune, der vælger at selvbudgettere vil "bloktilskudseffekten"³ ikke påvirke efterreguleringen i 2028 væsentligt. Bloktilskudseffekten øges dog i takt med at antallet af selvbudgetterende kommuner³ stiger og bloktilskudseffekten vil for Faxe kommune – i fald at alle kommuner selvbudgetterer – betyde en reduktion på 42,4 mio. kr. af den øgede finansiering på 30,1 mio. kr. og derved give et nettotab på 12,2 mio. kr. ved selvbudgettering. Ved statsgaranti vil efterreguleringen af indtægtssiden i 2028 - alt-andet-lige - være et tab på godt 42 mio. kr.

Det beskriver "fangernes dilemma", idet de mange selvbudgetterende kommuners valg påvirker, at Faxe kommune vil opleve et tab som en andel af den samlede regning.

Nedenstående tabel 2 skitserer de fire modpoler, som udgør effekten af "fangernes dilemma" for Faxe Kommune. Tallene tager udgangspunkt i et scenarie, hvor landet udvikler sig positivt på borgere og udskrivningsgrundlag, men hvor Faxe ikke oplever samme vækst i udskrivningsgrundlaget og dermed et fald i antallet af borgere ift. prognosen.

Tabel 1: Faxe Kommunes dilemma – minimering af tab

Samlet effekt for Faxe Kommune		Alle kommuner vælger...	
		selvbudgettering	statsgaranti
Faxe Kommune vælger...	selvbudgettering	12-17 mio. kr. (tab)	0-30 mio. kr. (gevinst)
	statsgaranti	22-45 mio. kr. (tab)	0

Kilde: Dataproses' analyse (KØS: Selvbudgettering eller statsgaranti?)

Situationen for Faxe Kommune er således, at år næsten alle andre kommuner vælger selvbudgettering, er Faxe kommune "tvunget" til at vælge selvbudgettering, alene for at begrænse forventet tab til 12-17 mio. kr. Når næsten alle kommuner vælger selvbudgettering vil det skønnede tab være op mod 45 mio. kr. ved valg af statsgaranti alene pga. bloktilskudseffekten.

³ Nedenstående tabel skitserer "bloktilskudseffekten" ud fra antallet af selvbudgetterende kommuner
Kilde: Dataproses' analyse (KØS: Selvbudgettering eller statsgaranti?)

Bloktilskudseffekt (1.000 kr.)	Kommuner der selvbudgettere					
	0 (kun Faxe)	20	40	60	80	98
	-190	-8.696	-17.393	-26.089	-34.785	-42.367